

4868 SAYILI MİLLETLERARASI TAHKİM KANUNU UYARINCA UYGULANACAK USUL VE ESASLAR

“Sevgili Eşim Sayın
Vali Erol Arıkan Anısına”

Av. L. Yasemin ARIKAN

GİRİŞ

Hızlı bir şekilde gelişen teknolojiye paralel olarak ulaşım ve iletişimdeki gelişmeler milletlerarası ticari ilişkileri de önemli bir şekilde etkilemiş ve milletlerarası ticari ilişkilerin yoğunluk kazanması üzerine bu ilişkilerden doğan uyuşmazlıkların nasıl çözümleneceği sorunu önem kazanmıştır. Milletlerarası ticaretten kaynaklanan uyuşmazlıklarda uygulanacak hukuk veya uyuşmazlığın nerede, nasıl, hangi usul ile çözümleneceği, kararın tarafları nasıl etkileyeceği uygulanabilirliği gibi hususlar tereddüt yaratabileceği gibi çeşitli kaygı ve güvensizlikler doğurmuştur.

Türk hukukunda, milletlerarası tahkimle ilgili çeşitli düzenlemeler *Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Huku-*

ku Hakkında Kanun'da ve *New York Sözleşmesi*'nde yer almakla birlikte bu düzenlemeler yabancı hakem kararlarının Türkiye'de tanınması ve tenfizi ile ilgili olup genel olarak Milletlerarası Tahkime uygulanacak düzenleme bulunmamaktaydı. 04.02.2011 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu, 407- 444 maddeleri ulusal tahkime ilişkin düzenlemeleri içerirken, 407.

maddesi yabancılık unsuru taşımayan ve tahkim yerinin Türkiye olarak belirlendiği uyuşmazlıklarda bu kanunun uygulanacağını belirtmiştir.

Milletlerarası tahkimle ilgili mevzuatın olmaması, Türkiye'de yatırım yapmak isteyen yatırımcılarda güvensizlik yaratmış ve yabancı yatırımcının önünü açmak ve güven duygusu yaratmak amacıyla 05.07.2011 tarihinde 4686 sayılı

KISALTMALAR

HUMK: Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu

HMK: 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu

ICC: International Chamber of Commerce

ICSID: International Convention on Settlement of Investment Disputes

MÖHUK: Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun

MTK: 4868 sayılı Milletlerarası Tahkim Kanunu

UNCITRAL: United Nations Commission on International Trade Law

Milletlerarası Tahkim Kanunu kabul edilmiştir. Bu kanun, UNCITRAL Model Kanunundaki temel olarak hedeflenen unsurlara paralel olacak şekilde düzenlenmiştir. MTK, ulusal tahkimden farklı olarak yabancılik unsuru içeren uyuşmazlıklara uygulanarak uyuşmazlıkların gerek usul gerekse esas itibarıyla nasıl giderileceği konusunda açıklık getirmiş ve coğrafik konumu itibarıyla uluslararası uyuşmazlıklarda Türkiye'nin tahkim merkezi olarak yerleşmesi hedeflenmiştir.

MTK 7 Bölüm altında düzenlenen 19 maddeden oluşmaktadır. Amacı ve kapsamı 1. maddede, görevli ve yetkili mahkeme ile mahkemenin müdahalesinin sınırı 3. maddede, tahkim anlaşmasının şekli, tahkim itirazı hakem yargılaması sırasında geçici tedbirlere karar verilmesi 4-6. maddelerde, hakemlerin sayısı, seçimi, reddi, sorumlulukları ve görevlerinin sona ermesi 7. maddede, hakem yargılaması ve yargılamanın sona ermesi 8-13. maddelerde, hakem kararlarının içeriği, şekli, kararın yorumu tamamlanması, maddi hataların düzeltilmesi 14. maddede, hakem kararının iptali davacı ve kararın icra edilebilirliği 15. maddede, tahkim giderleri ve yürürlükten kaldırılan hükümler 16-17. maddelerde düzenlenmiştir.

Bu çalışmada, yabancılik unsuru taşıyan veya Türkiye'nin tahkim yeri olarak kabul edildiği milletlerarası uyuşmazlıklarda, 4686 sayılı *Milletlerarası Tahkim Kanunu* uyarınca, davanın açılması, tahkim süresi ve uzatılması, dava ve cevap dilekçelerinin verilmesi, görev belgesi hazırlanması, esasa ve usule uygulanacak hukuk, hakemlerin karar vermesi ve hakem kararlarına karşı kanun yollarında uygulanacak usul ve esaslar incelenmiştir.

I. 4686 SAYILI MİLLETLERARASI TAHKİM KANUNU UYARINCA UYGULANACAK USUL VE ESASLAR

Uyuşmazlığın Tahkim ile çözümlenebilmesi için, tarafların iradesini açıkça ortaya koyan mutlaka yazılı bir tahkim anlaşması gerekmektedir. Bu tahkim anlaşmasında tarafların uyuşmazlığın tahkim yolu ile çözülmesi konusundaki iradeleri açıkça yazılı olacaktır. Zorunlu olmamakla beraber taraflar, tahkim anlaşmasında, önemli gördükleri bazı konuları da belirtebilirler. Bu konulardan bir tanesi de tahkim usulüne uygulanacak kurallardır. MTK'nın 8. Maddesi uyarınca "*taraflar, hakem veya hakem kurulunun uygulayacağı yargılama kurallarını, bu Kanun'un emredici hükümleri saklı kalmak kaydıyla, serbestçe kararlaştırabilir ya da bir kanuna, milletlerarası veya kurumsal tahkim kurallarına yollama yaparak belirleyebilirler*"¹.

Taraflar tahkim usulüne uygulanacak kuralları seçerken UNCITRAL Tahkim Kuralları gibi milletlerarası tahkim kurallarına atf yapabilecekleri gibi Milletlerarası Ticaret Odası, GAFTA (Büyük Arap Serbest Ticaret Bölgesi), FOSFA (Yağlı Tohumlar ve Yağ Birlikleri Federasyonu) gibi kurumsal tahkim kurallarına da atf yapabilirler². Ancak aşağıda kanun maddesinde de belirtildiği gibi MTK'nın emredici hükümlerine aykırı olmaması gerekir.

MTK. 8/A maddesine göre, taraflar, hakem veya hakem kurulunun uygulayacağı yargılama kurallarını, bu Kanunun emredici hükümleri saklı kalmak kaydıyla, serbestçe kararlaştırabilir ya da bir kanuna, milletlerarası veya kurumsal tahkim kurallarına yollama yaparak belirleyebilirler. Taraflar arasında böyle bir anlaşma

yoksa hakem veya hakem kurulu, tahkim yargılamasını bu Kanun hükümlerine göre yürütür.

Tarafların, tahkim anlaşmasında tahkim usulüne ilişkin herhangi bir hükme yer vermemeleri durumunda, tahkim usulüne Milletlerarası Tahkim Kanunu'nda yer alan hükümler uygulanacaktır. Hakem veya hakem kurulu, tahkim usulünü, MTK'ya aykırı olmamak kaydıyla yürütecek, gerekirse usule ilişkin kuralları kendileri oluşturacaktır³.

Milletlerarası Tahkim yargılamasında uygulanacak usul ve esasa ilişkin ilkeleri aşağıdaki başlıklar altında açıklayabiliriz.

1. Hakemlerin Bağımsızlığı ve Yansızlığı

Hakem yargılamasında hakemlerin tarafsızlığı vazgeçilmez bir ilkedir. Karar verirken yansız davranmaları için de kendilerini seçen kimselerden bağımsız olmaları zorunludur. Aksi takdirde yanlı tutumları nedeniyle hakemlik kurumuna büyük zarar vermiş olurlar. Hatta bu durum hakemlik kurumu aleyhine duyulan olumsuz görüşlere güç kazandırır. Bu yüzden hakemliğe atandıktan sonra, hiçbir baskı ve etki altında kalmadan her iki tarafa eşit mesafede durmaları icap eder⁴.

Hakemlerin tarafsızlığı MTK 7/C maddesinde düzenlenmiştir. Kendisine hakemlik önerilen kimse, bu görevi kabul etmeden önce tarafsızlık ve bağımsızlığından şüphe etmeyi haklı gösteren hal ve şartları açıklamak zorundadır. Taraflar önceden bilgilendirilmemiş oldukları takdirde hakem, daha sonra ortaya çıkan durumları da gecikmeksizin taraflara bildirir.

1 Akıncı, Milletlerarası Tahkim, 2.b, Ankara 2007, s.121

2 Akıncı, s.122

3 Akıncı, s.123

4 Sadruleşrafi, s. 425

Hakem, taraflarca kararlaştırılan niteliklere sahip olmadığı, taraflarca kararlaştırılan tahkim usulünde öngörülen bir ret sebebi mevcut bulunduğu, tarafsızlığından şüphe etmeyi haklı gösteren hal ve şartlar gerçekleştiği takdirde reddedilebilir.

2. Tarafların Eşitliği

MTK'nın 8/B maddesinde düzenlenen eşitlik ilkesine göre, taraflar, tahkim yargılamasında eşit haklara ve yetkilere sahiptirler. Tarafların, savunma hakları hiçbir şekilde ihlal edilemez.

Tarafların ileri sürdüğü delillerin incelenmesi, iddia ve savunmalarda bulunmak üzere imkân tanınması ve söz verilmesi de taraflara eşit davranılması prensibi kapsamındadır. Tarafların usulüne uygun olarak davet edilmemesi kendisine söz hakkı verilmemesi, belge ve delilleri inceleme imkânı tanınmaması eşitlik ilkesine aykırılık olarak değerlendirilmektedir⁵.

3. Yabancı Avukat ile Temsil

Taraflar, Türkiye'deki devlet yargısında olduğu gibi, tahkim yolu ile uyuşmazlığın çözümünde de kendilerini vekil ile temsil etmek zorunda değillerdir.

Uyuşmazlığın Türk mahkemeleri tarafından çözümlenmesi halinde Türk avukatlar görev yapabilir. Avukatlık Kanunu'na 02.05.2001 tarih ve 4667 sayılı Kanun ile gelen değişikliklerle, yabancı avukatların 44/B maddesine göre sınırlı olarak yabancı hukuklar ve milletlerarası hukuk konularında danışmanlık hizmeti verebileceği düzenlenmiştir.

MTK 8. maddesinde, *"Tahkim yargılamasında taraflar, yabancı gerçek veya tüzel kişiler tarafından da tem-*

sil edilebilirler. Bu hüküm, tahkimle ilgili olarak mahkemelere yapılan istemlere uygulanmaz." şeklinde yer alan düzenlemeye göre Tahkim sırasında yabancı vekil ile temsil mümkündür. Ancak ihtiyati haciz, ihtiyati tedbir veya hakem kararının iptali gibi devletin ulusal mahkemelerinin görev alanına giren hususlarda Türk avukatlar vekil olabilirler.

4. Tahkim yeri

A. Genel Olarak

Tahkim yeri, hakem veya hakem kurulunun kararını vereceği yeri ifade etmektedir.

Tahkime Milletlerarası Tahkim Kanunu'nun uygulanıp uygulanmaması, hakem kararının iptal sebepleri ve iptal davasının açılacağı yer, tahkim usulüne uygulanacak hukukun belirlenmesi tahkim anlaşmasının geçerliliği, tahkime elverişlilik ve hakem kararının tenfiz engellerinin bulunup bulunmadığının belirlenmesi gibi konularda son derece önemlidir.

B. Tahkim Yerin Belirlenmesi

MTK 9. Maddesine göre, Tahkim yeri, taraflarca veya onların seçtiği bir tahkim kurumunca serbestçe kararlaştırılır. Bu konuda bir anlaşma yoksa tahkim yeri, hakem veya hakem kurulunca olayın özelliklerine göre belirlenir.

C. Tahkim Yeri Dışında Toplanması

MTK 9. Maddesine göre, hakem veya hakem kurulu, tahkim yargılamasının gerektirdiği durumlarda önceden taraflara bildirmek kaydıyla bir başka yerde de toplanabilir.

Tahkim Sözleşmesinde Tahkim yerinin neresi olacağı belirtilmemiş ise, MTK 10/E maddesine göre, hakemlerce usule dair ilk toplantı esnasında, görev belgesinde belirtilmelidir.

II- TAHKİMDE DAVANIN AÇILMASI

1. Davanın açılış tarihi

Tahkim süresinin başlaması ile tahkimde davanın açıldığı tarih farklı kavramlardır. Tahkim süresi, hakemlerin kararlarını vermelerini gerektiren belirli bir zaman dilimini ifade eder.

Tahkimde davanın açılma anı, ihtiyati haciz ve ihtiyati tedbir kararlarının devamı, zamanaşımının kesilmesi, hak düşürücü sürenin korunması gibi sonuçlar için son derece önem taşır. MTK 10. Maddesi uyarınca, taraflardan biri, mahkemeden ihtiyati tedbir veya ihtiyati haciz kararı almış ise otuz gün içinde tahkim davasını açmak zorundadır. Aksi halde ihtiyati tedbir veya ihtiyati haciz kendiliğinden ortadan kalkar

MTK'nın 10/A-II maddesine göre;

- hakemlerin seçimi için Asliye Hukuk Mahkemesine veya tarafların anlaşmasına göre hakem seçecek olan kişi, kurum veya kuruluşa başvurulduğu,
- Anlaşmaya göre hakemlerin seçimi iki taraf ait ise, davacının hakemini seçip kendi hakemini seçmesini diğer tarafa bildirdiği
- Anlaşmada hakem veya hakem kurulunu oluşturan hakemlerin ad ve soyadları belirtilmiş ise, uyuşmazlığın tahkim yoluyla çözülmesi talebinin karşı tarafça alındığı tarihte, dava açılmış sayılır⁶.

2. Tahkim Süresi

Tahkim Süresi, tahkimin başlangıcından hakemlerin karar veremelerine kadar geçen süredir ve hakemlerin yargılamayı mutlaka tahkim süresi içinde bitirme zorunlulukları

5 Pekcantez/Atalay/Özekes, s.255-259

6 Sadruluşrafi, s. 427

vardır. Adli tatil, tahkim süresine etki etmeyecektir⁷.

A. Tahkim Süresinin İşlemeye Başladığı An

MTK 10/B maddesine göre, taraflar tahkim süresinin işlemeye başlayacağı anı kendileri belirleyebilir. Böyle bir durumda tahkim süresi belirlenen anda başlar. Tahkim süresi, tek hakem, tarafların ortak iradeleri ile belirlenmişse, tarafların hakemlik teklifini tek hakeme ilettikleri anda, hakem seçimi kuruma bırakılmış ise kurumun hakemi ataması ile hakem atanması kararlaştırılmamış veya bir uyuşmazlık çıkmış ise mahkeme tarafından hakem atandığı tarihten itibaren işlemeye başlayacaktır.

MTK 10/B maddesine göre, birden çok hakemli davalarda ise hakem kurulunun ilk toplantı tutanağının düzenlendiği tarihten itibaren bir yıl içinde hakem veya hakem kurulunca esas hakkında karar verilir.

B. Tahkim Süresinin Taraflarca Belirlenmesi veya Belirlenmemesi

MTK 10/B maddesine göre, tahkim süresi, tek hakemin tayini veya hakem heyetinin toplantı tutanak tarihinden itibaren işlemeye başlar. Tahkim süresi taraflar arasında belirlenebilir. Ayrıca taraflarca tahkim süresi uzatılabilir veya kısaltılabilir.

MTK 10/B maddesi uyarınca aksi kararlaştırılmamışsa tahkim süresi bir yıldır.

C. Tahkim Süresinin Uzatılması

MTK 10/B maddesine göre, tahkim süresi, tarafların anlaşmasıyla; anlaşamamaları halinde taraflardan birinin başvurusu üzerine asliye hukuk mahkemesince uzatılabilir. Başvurunun reddi halinde tahkim

süresi sonunda yargılama sona erer. Mahkemenin kararı kesindir. Süresi uzatılmayan tahkimde yargılaması da sona erer.

D. Hakem Kararının Süresinde Verilmemesi

Hakemlerin, tahkim süresi içinde karar verme mecburiyetleri bulunduğundan, tahkim süresi hakemlerin sorumluluğu açısından da önem taşımaktadır.

III. TAHKİM YARGILAMASI

1. Tahkim Yargılamasında Kullanılan Dil

MTK 10/C maddesine göre, tahkim yargılaması, Türkçe veya Türkiye Cumhuriyeti tarafından tanınan devletlerden birinin resmi dilinde yapılabilir.

Yargılamada kullanılacak dil veya diller, taraflar arasında kararlaştırılmamışsa, hakem veya hakem kurulu tarafından belirlenir. Tarafların anlaşmasında veya hakemlerin konu ile ilgili ara kararında aksi öngörülmemiş ise, bu dil veya diller, tarafların bütün yazılı beyanlarında, duruşmalarda, hakem veya hakem kurulunun ara kararlarında, nihai kararında ve yazılı bildirimlerinde kullanılır.

Hakem veya hakem kurulu, tarafların dayandığı belgelerin tahkim yargılamasında kullanılan dil veya dillerdeki çevirisi ile birlikte sunulmasına karar verebilir. Tahkim yargılaması Türkçe veya Türkiye Cumhuriyeti tarafından tanınan devletlerden birinin resmi dilinde yapılabilir. Yargılamada kullanılacak dil taraflarca kararlaştırılmamışsa hakem veya hakem kurulu tarafından da belirlenir.

Milletlerarası tahkimde görev alan avukatların yazılı ve sözlü beyanlarını tahkim dilinde yapmaları gerekmektedir. Tahkim davasında dinlenecek

tanıkların tahkim dilini bilmemesi durumunda tercüman kullanması doğaldır. Tercümanın, hakem veya hakem kurulu tarafından atanması söz konusu olabileceği gibi, taraflar da tercüman temin edebilirler. Eğer tanık olarak dinlenecek kişi sağır veya dilsiz ise hakem mahkemesi yine bu kişilerin işaretlerinden anlayan ve bunu mahkemeye açıklayacak tercüman atanmasına karar verir⁸.

2. Dava ve Cevap Dilekçelerinin Sunulması

MTK 10/D maddesine göre, taraflarca kararlaştırılan ya da hakem veya hakem kurulunca belirlenen süre içinde davacı, tarafların ad, unvan ve adreslerini, temsilcisini, tahkim şartını veya sözleşmesini, uyuşmazlığın doğduğu veya ilgili olduğu sözleşme veya hukuki ilişkiyi iddianın dayandığı olayları, uyuşmazlığın konusunu, miktarını ve istemini içeren dava dilekçesini; davalı ise, cevaplarını içeren dilekçesini hakem veya hakem kuruluna verir. Taraflar dilekçelerine yazılı delillerini ekleyebilir ve ileride sunacakları delillere yollama yapabilirler.

3. İddia ve Savunmayı Genişletme Yasağı

MTK 10/D maddesine göre, taraflar, aksini kararlaştırmış olmadıkça, tahkim yargılaması sırasında iddia veya savunmalarını değiştirebilir veya genişletebilirler. Ancak, hakem veya hakem kurulu, bu işlemin gecikerek yapılmış olduğunu veya diğer taraf için haksız bir şekilde büyük zorluk yarattığını ve diğer hal ve şartları dikkate alarak, böyle bir değişiklik veya genişletmeye izin vermeyecektir. İddia veya savunmanın tahkim anlaşmasının kapsamı dışına çıkacak şekilde değiştirilmesi veya genişletilmesi mümkün değildir.

7 Y. 13. HD. 16.12.1981 T., 6547/8245 (Yasa.1982/7,s.1003)

8 Akıncı, s.139

4. Görev Belgesi Hazırlanması

“Görev Belgesi” kavramı, Milletlerarası Ticaret Odası tahkimi uygulamasında gelişmiş olan bir kavramdır.

MTK 10/E maddesine göre, taraflarca aksi kararlaştırılmamışsa, hakem veya hakem kurulu dava ve cevap dilekçesi verildikten sonra bir görev belgesi hazırlar. Görev belgesinde tarafların adları, unvanları ve sıfatları, tahkim sırasında bildirim için geçerli adresleri, iddia ve savunmalarının özeti, istemleri, uyuşmazlığın açıklanması, hakemlerin ad ve soyadları sıfatları ve adresleri, tahkim yeri, tahkim süresi, sürenin başlangıcı, uyuşmazlığa uygulanacak usul hükümleriyle ilgili açıklamalar ile hakemlere dostane aracılık yapma yetkisinin verilmiş olup olmadığı gibi konular yer alır. Görev belgesi hakemler ve taraflarca imza edilir.

Hakemlerin yargılamayı yetkili usul hukuku kurallarına uygun olarak yapmaları gerekir. Hakemlerin usul hukuku kurallarına uygun hareket etmemesi verdikleri kararın iptaline sebep olabileceği gibi tenfizinin reddedilmesine de yol açabilir.

5. Duruşma

MTK 11. maddesine göre;

A) Hakem veya hakem kurulu, delillerin sunulması, sözlü beyanlarda bulunulması ve bilirkişiden açıklama istenmesi gibi sebeplerle duruşma yapılmasına karar verebileceği gibi yargılamanın dosya üzerinde yürütülmesine de karar verebilir. Taraflar duruşma yapılmaması konusunda anlaşmadıkça, hakem veya hakem kurulu, taraflardan birinin istemi üzerine yargılamanın uygun aşamasında duruşma yapar.

Hakem veya hakem kurulu, dava ile ilgili her türlü keşif tarihini, bilirkişi incelemesini veya diğer

delillerin incelenmesi için yapacağı toplantı ve duruşmaları ve tarafların gelmemeleri halinde bunun sonuçlarını uygun bir süre önceden taraflara bildirir.

Hakem veya hakem kuruluna sunulan dilekçeler, bilgiler ve diğer belgeler taraflara bildirilir.

B) Tahkim yargılamasının taraflarından birinin taraf olma niteliğini kaybetmesi halinde hakem veya hakem kurulunca tahkim yargılaması ertelenerek, tahkim yargılamasının devamı amacıyla ilgililere bildirimde bulunulur. Bu durumda tahkim süresi işlemez.

Altı ay içinde bildirim yapılmaz veya bildirimde bulunanlar tahkim yargılamasına devam edeceklerini açıkça diğer tarafa ya da hakem veya hakem kuruluna bildirmezlerse, tahkim yargılaması sona erer.

C) Taraflardan birinin yargılamaya katılmaması halinde aşağıdaki hükümler uygulanır:

1. Davacı, geçerli bir neden göstermeksizin dava dilekçesini süresi içinde vermezse; hakem veya hakem kurulu tahkim yargılamasına son verir.
2. Dava dilekçesi, 10 uncu maddenin (D) fıkrasının birinci paragrafına uygun değilse ve eksiklik hakem veya hakem kurulunca belirlenecek süre içinde giderilmezse, hakem veya hakem kurulu tahkim yargılamasına son verir.
3. Davalı, cevap dilekçesini vermezse; bu durum davacının iddialarının kabulü olarak değerlendirilmeyip yargılamaya devam edilir.
4. Taraflardan biri, geçerli bir neden göstermeksizin duruşmaya gelmez veya delillerini sunmaktan kaçınırsa; hakem veya hakem kurulu, tahkim yargılamasına devam ederek mevcut delillere göre karar verebilir.

6. Tahkimde Bilirkişi ve Delillerin Toplanması

MTK 12. Maddesine göre;

A) Hakem veya hakem kurulu;

1. Belirlediği konular hakkında rapor vermek üzere bir veya birden çok bilirkişi atanmasına,
2. Tarafların bilirkişiye gerekli açıklamaları yapmalarına, ilgili belge ve bilgileri vermelerine,
3. Dava ile ilgili keşif yapılmasına, karar verebilir.

Aksi kararlaştırılmadıkça, taraflardan birinin istemi veya hakem ya da hakem kurulunun gerekli görmesi üzerine bilirkişiler, yazılı veya sözlü raporlarını vermelerinden sonra çağrılacakları duruşmaya katılırlar. Bu duruşmada taraflar, bilirkişilere soru sorabilir ve uyuşmazlık konusunda kendi seçtikleri özel bilirkişileri dinletebilirler.

B) Taraflar, delillerini hakem veya hakem kurulunca belirlenen süre içinde verirler. Hakem veya hakem kurulu, delillerin toplanmasında asliye hukuk mahkemesinden yardım isteyebilir. Bu takdirde mahkeme *Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu*⁹ hükümlerini uygular.

7. Uyuşmazlığın Esasına Uygulanacak Hukuk

Tahkimde esasa uygulanacak hukuk belirlenirken, öncelikle taraf iradesine önem verilmektedir. Uyuşmazlığın tahkimde çözümlendiği durumlarda, taraflar, esasa uygulanacak maddi hukuku serbestçe seçebilirler¹⁰.

⁹ 6100 sayılı kanun ile yürürlüğe giren Hukuk Muhakemeleri Kanunu olarak değişmiştir.

¹⁰ Akıncı, s.168

MTK 12/C maddesine göre, hakem veya hakem kurulu, taraflar arasındaki sözleşme hükümlerine ve onların uyumsuzluğunun esasına uygulanmak üzere seçtikleri hukuk kurallarına göre karar verir.

Sözleşme hükümlerinin yorumunda ve tamamlanmasında bu hukuka ilişkin ticari örf ve adetler ile ticari teamüller de göz önüne alınır. Belirli bir devletin hukukunun seçilmiş olması, aksi belirtilmedikçe, o devletin kanunlar ihtilafı kurallarının veya usul kurallarının değil doğrudan doğruya maddi hukukunun seçilmiş olduğu anlamına gelir.

Tarafların uyumsuzluğunun esasına uygulanacak hukuk kurallarını kararlaştırmamış olmaları halinde, hakem veya hakem kurulu, uyumsuzluk ile en yakın bağlantı içinde olduğu sonucuna vardığı devletin maddi hukuk kurallarına göre karar verir.

Hakem veya hakem kurulu, ancak tarafların açıkça yetkili kılmış olmaları şartıyla hakkaniyet ve nesafet kurallarına göre veya dostane aracı olarak karar verebilir.

8. Sulh Olunması

MTK 12/D maddesine göre, tahkim yargılaması sırasında taraflar uyumsuzluk konusunda sulh olurlarsa, tahkim yargılamasına son verilir. Tarafların istemini uygun bulan hakem veya hakem kurulunca sulh hakem kararı olarak tespit edilir.

9. Hakem Kurulunun Karar Verme Usulü

MTK 13/A maddesine göre, taraflarca aksi kararlaştırılmamışsa hakem kurulu oy çokluğu ile karar verir. Taraflar veya hakem kurulunun diğer üyeleri yetki vermişlerse, hakem kurulu başkanı yargılama usulü ile ilgili belirli konularda tek başına karar verebilir

10. Davayı Sona Erdiren Durumlar

Tahkim yargılaması prensip olarak hakem veya hakem kurulunun nihai hakem kararını vermesi ile sona erecektir. Tahkim yargılaması sona erdikten sonra, hakem veya hakem kurulunun uyumsuzlukla ilgili olarak başka bir işlem yapması veya karar vermesi mümkün değildir. Bunun tek istisnası, hakem kararının yorumlanması, düzeltilmesi veya tamlanması durumudur¹¹.

MTK 13/B maddesine göre, tahkim yargılaması, nihai hakem kararının verilmesi veya aşağıdaki hallerden birinin gerçekleşmesi ile sona erer.

1. Davalının itirazı üzerine hakem veya hakem kurulunun uyumsuzluğun kesin olarak çözümlenmediği takdirde davalının hukuki yararı bulunduğunu kabul etmesi hali hariç, davacı davasını geri alırsa.
2. Taraflar, yargılamanın sona erdirilmesi konusunda anlaşılırlarsa,
3. Hakem veya hakem kurulu, başka bir sebeple yargılamanın sürdürülmesini gereksiz veya imkânsız bulursa,
4. 10 uncu maddenin (B) fıkrasının ikinci paragrafı uyarınca tahkim süresinin uzatılmasına ilişkin talep mahkemece reddedilirse,
5. Taraflarca kararın oybirliğiyle verilmesinin öngörülmesine rağmen, hakem kurulu oybirliğiyle karar veremezse,
6. 11 inci maddenin (B) fıkrasının ikinci paragrafı uyarınca, tahkim yargılamasına devam edilemezse,
7. 16 ncı maddenin (C) fıkrasının ikinci paragrafı uyarınca yargılama giderleri için avans yatırılmazsa,

14 üncü maddenin (B) fıkrası hükümleri saklı kalmak üzere,

¹¹ Akıncı, s.175

hakem veya hakem kurulunun yetkisi, yargılamanın sona ermesiyle ortadan kalkar.

A. Davanın Geri Alınması

Prensip olarak, taraflar anlaşarak tahkimde açılmış olan bir davayı kısmen veya tamamen geri alabilirler. Zira bir davanın sahibi taraflardır ve ancak taraflar davayı sürdürürlerse hakemler karar verebilir. Davanın, davalının muvafakatiyle geri alınması ile dava hiç açılmamış sayılır ve dava açılması ile doğan sonuçlar geçmişe etkili olarak doğmamış sayılır; örneğin zamanaşımı hiç keşilmemiş sayılır¹².

Davanın geri alınması halinde, davalı itiraz edebilir. Böyle bir itiraz üzerine hakem veya hakem kurulu, davalının itirazını, davanın geri alınmamasında bir menfaati olup olmadığını araştıracaktır. İtirazı haklı görürse, davanın geri alınmasına izin vermeyecek, itirazın kabul edilmemesi durumunda ise davanın geri alınmasına izin vererek davayı sona erdirecektir¹³.

B. Yargılamanın Sürdürülmesinin Gereksiz veya İmkânsız Olması

Davanın açılmasından sonra davalının hukuki yararı veya davanın konusu ortadan kalkarsa dava konusuz kalır¹⁴. Örneğin, davalının, dava konusu borcu ödemesi durumunda dava konusuz kalacaktır. Davanın konusuz kalması halinde, hakem veya hakem kurulu dava (esas) hakkında bir karar verilmesine yer olmadığına karar verecektir.

Davanın konusuz kaldığı durumlarda hakem veya hakem kurulu esas hakkında karar vermemekle beraber, yargılama giderleri hakkında karar vermesi gerekebilir.

¹² Kuru, C.II, s 1687-1688

¹³ Pekcanitez/Atalay/Özekes, s. 300

¹⁴ Pekcanitez/Atalay/Özekes, s. 463; Kuru, C.II, s. 3016

C. Tahkim Süresinin Uzatılmaması

Bazı uyuşmazlıkların, tahkimin taraflarının veya kanunun öngördüğü süre içerisinde çözümlenmesi mümkün olmayabilir. Bu gibi durumlarda, tahkim süresi, tarafların anlaşamamaları halinde, taraflardan birinin başvurusu üzerine asliye hukuk mahkemesince uzatılabilir. Tahkim süresinin uzatılabilmesi için haklı sebeplerin bulunması gerekmektedir¹⁵. Sürenin uzatılmaması tahkim yargılamasını sona erdirir.

D. Hakem Kurulunun Oybirliliği ile Karar Verme Koşulunu Gerçekleştirememesi

Taraflarca kararın oybirliğiyle verilmesinin öngörülmesine rağmen, hakem kurulu oybirliğiyle karar veremezse yargılama sona erer. Oy birliği aranmayan uyuşmazlıklarda hakemlerin oy çokluğunu dahi sağlayamamalarının da tahkimi sona erdiren sebepler arasında düşünülmeye yerinde olacaktır¹⁶.

E. Taraf Olma Niteliğinin Kaybedilmesi

Davanın taraflarından biri, davanın açıldığı anda taraf ehliyetine sahip olmasına karşın, yargılama sırasında ehliyetsiz duruma gelebilir. Ölüm, tüzel kişiliğin sona ermesi gibi durumlarda taraf ehliyeti sona erer. Gerçek kişinin ölümü halinde mahkeme, durum varislere bildirerek, yargılamaya devam edilir.

F. Tahkim Avansının Yatırılmaması

MTK 16/C maddesi uyarınca, hakem mahkemesi davacı taraftan yargılama giderleri için avans yatırılmasını isteyebilir. İstenen miktar muhakeme sırasında değişebilir. Avans ödenmezse, hakem veya hakem kurulu yargılamayı durdurabilir. Yargı-

lamanın durdurulduğunun taraflara bildirilmesinden itibaren otuz gün içinde avans ödenirse yargılamaya devam edilir aksi halde tahkim yargılaması sona erer.

G. Sulh

MTK 12/D maddesi uyarınca taraflar uyuşmazlık konusu ile ilgili sulh olurlarsa, tahkim yargılamasına son verilir.

11. Mahkeme ve Hakem Kararlarının İçeriği

MTK 14/A maddesine göre, hakem kararlarında;

1. Tarafların ve varsa temsilcileri ile vekillerinin ad ve soyadları, unvanları ve adresleri,
2. Kararın dayandığı hukuki sebepler ile gerekçesi ve tazminata ilişkin istemlerde hükmedilen tazminatın miktarı,
3. Tahkim yeri ve kararın tarihi,
4. Kararı veren hakem veya hakem kurulunun ad ve soyadları, imzaları ve karşı oyları,
5. Karara karşı iptal davası açılabilirliği,

Aksi kararlaştırılmadıkça, hakem veya hakem kurulu kısmi kararlar verebilir.

Hakem kararı, hakem veya hakem kurulu başkanı tarafından taraflara bildirilir.

Taraflar, giderini ödemek koşuluyla hakem kararının asliye hukuk mahkemesine gönderilmesini isteyebilir. Bu durumda karar ve dava dosyası, hakem veya hakem kurulu başkanı tarafından asliye hukuk mahkemesine sunulur ve mahkemece kalemde saklanır.

12. Kararın Düzeltilmesi, Yorumlanması ve Tamamlanması

MTK 14/B maddesine göre, taraflardan her biri, hakem kararının kendisine bildirilmesinden itibaren otuz gün içinde, karşı tarafa da bilgi vermek kaydıyla, hakem veya hakem kuruluna başvurarak;

1. Hakem kararında bulunan hesap, yazı ve benzeri maddi hataların düzeltilmesini,
2. Kararın tümünün veya bazı bölümlerinin yorumlanmasını, isteyebilir.

Karşı tarafın görüşünü alan hakem veya hakem kurulu, bu istemi haklı bulursa, istem tarihinden itibaren otuz gün içinde kararındaki maddi hatayı düzeltir veya kararın yorumunu yapar.

Hakem veya hakem kurulu, karardaki maddi hataları karar tarihini izleyen otuz gün içinde kendiliğinden de düzeltebilir.

Taraflardan her biri, hakem kararının kendilerine bildirilmesinden itibaren otuz gün içinde karşı tarafa da bilgi vermek kaydıyla, yargılama sırasında ileri sürülmüş olmasına rağmen karara bağlanmamış konularda tamamlayıcı hakem kararı verilmesini isteyebilir. Hakem veya hakem kurulu, istemi haklı bulursa, tamamlayıcı hakem kararını altmış gün içinde verir.

Düzeltilme, yorum ve tamamlama kararları, taraflara bildirilir ve hakem kararının bir parçasını oluşturur.

13. Hakem Kararının Tebliği

MTK 14/C maddesine göre, taraflarca aksi kararlaştırılmadıkça herhangi bir yazılı bildirim, bizzat gönderilene ya da gönderilenin yerleşim yerine, olağan oturma yerine, iş

15 Balcı, s. 209

16 Akıncı, s.181

yerine veya posta adresine teslim edildiği takdirde alınmış sayılır.

Gerekli araştırma yapılmasına rağmen yukarıdaki bildirim yerlerinden hiçbirinin bulunamaması halinde, gönderilenin bilinen son yerleşim yerine, olağan oturma yerine, iş yerine veya posta adresine taahhütlü mektupla veya teslim teşebbüsünün belgelendiği herhangi bir başka vasıta ile gönderilen yazılı bildirimler alınmış sayılır.

IV. MİLLETLERARASI TAHKİM KANUNU UYARINCA HAKEM KARARINA KARŞI KANUN YOLU

1. İptal Davası

MTK ile getirilen en önemli değişiklik, hakem kararlarına karşı başvurulacak kanun yoluyla ilgilidir. Öncelikle, milletlerarası nitelikli hakem kararlarına karşı temyiz yolu kapatılmış olup ancak iptal davası açma imkanı tanınmıştır¹⁷.

2. İptal Davasında Görevli ve Yetkili Mahkeme

MTK 15. Maddesinde “*iptal davası yetkili asliye hukuk mahkemesinde açılır*” denilmektedir.

MTK 3. Maddesine göre, “*mahkeme tarafından yapılacağı belirtilen işlerde, davalının yerleşim yeri veya olağan oturma yeri ya da işyerinin bulunduğu yer asliye hukuk mahkemesi; davalının Türkiye’de yerleşim yeri, olağan oturma yeri veya işyeri yoksa İstanbul Asliye Hukuk Mahkemesi görevli ve yetkilidir*”.

Yasada açıklanan asliye hukuk mahkemesi iş bölümü açısından, asliye ticaret mahkemesi bulunan yerlerde görevli mahkeme asliye ticaret mahkemesidir¹⁸.

3. İptal Davası Açma Süresi

MTK’nın 15. maddesi uyarınca, “*hakem kararına karşı iptal davası otuz gün içinde açılabilir. Süre, hakem kararının veya düzeltme, yorum ya da tamamlama kararının taraflara bildirildiği tarihten itibaren işleme-ye başlar*”.

4. İptal Davasında Harç

MTK’da, hakem kararına karşı iptal davası açılması durumunda ödenecek harca ilgili olarak herhangi bir hüküm bulunmamaktadır. Bu durumda, maktu harç mı nispi harç mı alınması gerektiği konusunda bir tereddüt söz konusu olabilir¹⁹.

Harçlar Kanunu’nun 3. Maddesi hakem kararlarıyla ilgili genel hükümdür ve “*hakem kararlarının infazı lazım geldiğine dair mahkeme başkanı veya hakim tarafından verilen şerhlerden, hakem kararının mahiyetine göre, karar ve ilam harcı alınır*” denilmektedir. Uygulamada, iptal davasına bakan mahkemede, uyumsuzluğun esası hakkında bir karar verilmesi söz konusu olmadığından maktu harç alındığı görülmektedir.

5. İptal Davasının Hakem Kararının İcrasına Etkisi

MTK 15/A. 2. maddesi uyarınca “*iptal davası, otuz gün içinde açılabilir. Bu süre, hakem kararının veya düzeltme, yorum ya da tamamlama kararının taraflara bildirildiği tarihten itibaren işlemeye başlar. İptal davasının açılması, kendiliğinden hakem kararının icrasını durdurur*”. İptal davasının reddi halinde hakem kararının icrası mümkün olabilecektir.

MTK 15/B maddesine göre, “*iptal davasının reddine ilişkin kararın kesinleşmesinden sonra asliye hukuk*

mahkemesi, hakem kararının icra edilebilir olduğuna ilişkin bir belgeyi istemde bulunan tarafa verir. Bu belgenin verilmesi harca tabi değildir. Hakem kararının icraya konulması halinde Harçlar Kanunu hükümleri uygulanır.

İptal istemi, davaya bakan mahkeme aksine karar vermedikçe, dosya üzerinden incelenerek karara bağlanır.”

İptal davası hakkında verilen kararlara karşı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu hükümlerine göre temyiz yolu açık olmakla birlikte, karar düzeltme yoluna gidilemez. Temyiz incelemesi, bu maddede yer alan iptal sebepleriyle sınırlı olarak, öncelikle ve ivedilikle karara bağlanır.

İptal davasının kabulü halinde, kabul kararı temyiz edilmezse veya 1 inci bendin (b), (d), (e), (f), (g) alt bentleri ile 2’nci bendinin (b) alt bendindeki hallerin varlığı sebebiyle kabulü halinde taraflar aksini kararlaştırmamışlarsa hakemleri ve tahkim süresini yeniden belirleyebilirler. Taraflar isterlerse eski hakemleri tayin edebilirler.”

6. İptal Davası Açma Hakkından Feragat

MTK’nun 15. maddesine göre, “*taraflar, iptal davası açma hakkından kısmen veya tamamen feragat edebilirler. Yerleşim yerleri veya olağan oturma yerleri Türkiye dışında bulunan taraflar, tahkim anlaşmasına koyacakları açık bir beyanla veya sonradan yazılı şekilde anlaşmak suretiyle iptal davası açma hakkından tamamen feragat edebilecekleri gibi; yukarıda sayılan bir veya bir kaç sebepten dolayı iptal davası açmak hakkından da feragat edebilirler*”.

7. İptal Sebepleri

Kanun hangi sebeplere istinaden iptal davası açılacağını tek tek sınırlı

17 Kalpsüz, (Sempozyum), C.II, s. 296

18 Şanlı, s. 229

19 Akıncı, s.194

olarak saymıştır. Kanuna göre mahkeme sadece iptal sebeplerinin gerçekleşip gerçekleşmediğini inceleyebilir. MTK'nun bu düzenlemesi ile esasa girme yasağı getirildiği ifade edilmektedir²⁰.

Türk tahkim hukukunda, 2675 sayılı MÖHUK ve New York Konvansiyonu'nda sayılan tanıma ve tenfiz engelleri, Milletlerarası Tahkim Kanunu ile bu defa iptal sebepleri olarak düzenlenmiştir. Ayrıca, Türkiye'nin de taraf olduğu Milletlerarası Ticari Tahkime İlişkin Cenevre Konvansiyonu'nun IX. Maddesinde dört bend halinde sayılan iptal sebepleri de hemen hemen 4686 sayılı Kanunda sayılanlarla aynıdır²¹.

MTK'nun 15. maddesinde, hakem kararının tahkime elverişli olmayan uyuşmazlıklara ilişkin olması durumunda iptal edileceği belirtilirken, Kanun'un amaç ve kapsamını düzenleyen 1. Maddesinde, tahkime elverişli olmadığı için kapsam dışında kalan uyuşmazlıklar düzenlenmiştir. Buna göre MTK, "Türkiye'de bulunan taşınmaz mallar üzerindeki aynı haklara ilişkin uyuşmazlıklar ile iki tarafın iradelerine tabi olmayan uyuşmazlıklarda uygulanmaz." Görüldüğü gibi, kanun koyucu tahkime elverişlilikle ilgili olarak iki ayrı konuyu düzenlemektedir. Taşınmazlar ve sadece tarafların iradesine tabi olmayan konular²².

MTK'nun 1. Maddesinde düzenlenen bu prensibin bir sonucu olarak, ceza yargısında da tahkim söz konusu olamaz²³.

İptal sebepleri esas olarak ikiye ayrılmıştır. Bir kısmı mahkeme tarafından re'sen dikkate alınacaktır. Diğerleri ise iptal davasını açan tarafça ispat edilecektir.

TMK 15/A/1. maddesine göre iptal davası açan kişi tarafından ispatlanacak hususlar ise 7 bend halinde belirtilmiştir. Hakem kararına karşı iptal davası açan;

- a) Tahkim anlaşmasının taraflardan birinin ehliyetsiz ya da tahkim anlaşmasının, tarafların anlaşmayı tabi kıldıkları hukuka veya böyle bir hukuk seçimi yoksa Türk hukukuna göre geçersiz olduğunu,
- b) Hakem veya hakem kurulunun seçiminde, tarafların anlaşmasında belirlenen veya bu Kanunda öngörülen usule uyulmadığını,
- c) Kararın, tahkim süresi içinde verilmemesini,
- d) Hakem veya hakem kurulunun, hukuka aykırı olarak yetkili veya yetkisiz olduğuna karar verdiğini,
- e) Hakem veya hakem kurulunun, tahkim anlaşması dışında kalan bir konuda karar verdiğini veya istemin tamamı hakkında karar vermediğini ya da yetkisini aştığını,
- f) Tahkim yargılanmasının, usul açısından tarafların anlaşmalarına veya bu yönde bir anlaşma bulunmaması halinde, bu Kanun hükümlerine uygun olarak yürütülmediğini ve bu durumun kararın esasına etkili olduğunu,
- g) Tarafların eşitliği ilkesinin gözetilmediğini,

İspat etmesi halinde hakem kararı iptal edilebilir.

TMK 15/A/2. Maddesine göre Mahkeme tarafından kendiliğinden dikkate alınacak iptal sebepleri şunlardır;

- a) Hakem veya hakem kurulu kararına konu uyuşmazlığın Türk hukukuna göre tahkime elverişli olmadığı,
 - b) Kararın kamu düzenine aykırı olduğu,
- hallerde iptal edilebilir.

8. İptal Davasında İnceleme Usulü

MTK'nun 15. maddesi uyarınca, "iptal istemi, davaya bakan mahkeme aksine karar vermedikçe, dosya üzerinden incelenerek karara bağlanır".

Kanun koyucu hakem kararının iptal incelemesinin mümkün olduğu kadar çabuk yapılması gerektiğine işaret etmektedir.

9. İptal Kararına Karşı Kanun Yolları

MTK 15/A maddesi ve Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu hükümlerine göre, iptal davası hakkında verilen kararlara karşı temyiz yolu açık olmakla birlikte, karar düzeltme yoluna gidilemez. Temyiz incelemesi, bu maddede yer alan iptal sebepleriyle sınırlı olarak, öncelikle ve ivedilikle karara bağlanır.

10. İptal Kararının Sonuçları

1. İptal Davasının Kabul Edilmesi

MTK 15. Maddesi uyarınca, "iptal davasının kabulü halinde, kabul kararı temyiz edilmezse veya 1 inci bendin (b), (d), (e), (f), (g) alt bentleri ile 2'nci bendinin (b) alt bendindeki hallerin varlığı sebebiyle kabulü halinde taraflar aksini kararlaştırmamışlarsa hakemleri ve tahkim süresini yeniden belirleyebilirler".

Taraflar isterlerse eski hakemleri tayin edebilirler.

2. İptal Davasının Reddedilmesi

MTK 15. maddesi uyarınca, hakem veya hakem kurulunun, tahkim anlaşması dışında kalan bir konuda karar verdiği iddiasıyla açılan iptal davasında, tahkim anlaşması kapsamında olan konuların, tahkim anlaşması kapsamında olmayan konulardan ayrılması mümkün olduğu takdirde,

20 Şanlı/Esen/Fıganmeşe, s.620-621

21 Nomer/Ekşi/ Gelgel, s. 63

22 Akıncı, s.201

23 Kuru, s. 5918

hakem kararının sadece tahkim anlaşması kapsamında olmayan konuları içeren bölümü iptal edilebilir.

3. Kararın Temyizi

MTK 15/A-VII maddesine göre, iptal mahkemesince verilen kararların “temyizi” mümkündür. Ancak sözü edilen kararlara karşı “karar düzeltme” yoluna gidilemez.

V. HAKEM KARARININ İCRASI

Hakem kararlarının icra edilebilmesinde MTK'nun getirdiği düzenleme, basitliği ve kolaylığı sebebiyle çok önemli bir yenilik teşkil etmektedir. MTK hükümlerine göre verilen hakem kararlarının icrası, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun tahkime ilişkin hükümlerine tabi olmadığı gibi 5718 sayılı MÖHUK veya New York Konvansiyonu'nun hükümlerine de tabi değildir. Mahkeme tarafından verilen, “icra edilebilirlik” belgesi, hakem kararının icrası için gerekli ve yeterlidir²⁴.

İptal davasının reddine ilişkin kararın kesinleşmesinden sonra asliye hukuk mahkemesi, hakem kararının icra edilebilir olduğuna ilişkin bir belgeyi istemde bulunan tarafa verir. Bu belgenin verilmesi harca tabi değildir. Hakem kararının icraya konulması halinde Harçlar Kanunu hükümleri uygulanır.

MTK 15/B maddesine göre, iptal davası için öngörülen sürenin geçtiği veya tarafların iptal davası açmaktan feragat ettiği hallerde, hakem kararının icra edilebilir olduğuna ilişkin belgenin verilmesi sırasında (A) fıkrasının 2'nci bendinin (a) ve (b) alt bent hükümleri mahkemece resen dikkate alınır.

Mahkeme “icra edilebilirlik” belgesini vermeden önce, hakem veya hakem kurulu kararına konu uyuşmazlığın Türk hukukuna göre

tahkime elverişli olup olmadığını inceleyerek, kararın kamu düzenine aykırı olup olmadığına bakacaktır. Türk hukukuna göre tahkime gidilmesi mümkün olan bir uyuşmazlığın, hakem kararı, kamu düzenine aykırı değilse kararın icra edilebilir olduğuna ilişkin belge verilecektir.²⁵

SONUÇ

Milletlerarası ticaretin gelişiminden etkilenen, ekonomik kalkınmasında dış dünyaya açılmak ve yabancı yatırımları teşvik etmek hedefinde olan Türkiye'nin, milletlerarası tahkim hukuku alanında dünyada meydana gelen gelişmeler karşısında, bu gelişmelere paralel hukuki düzenlemeleri yapma zorunluluğu doğmuştur.

UNCITRAL'e paralel olacak şekilde 2001 yılında yürürlüğe giren 4868 sayılı *Milletlerarası Tahkim Kanunu* düzenlenmiştir. Türkiye, 1991 yılında, *Milletlerarası Ticari Tahkime İlişkin 1961 Avrupa Cenevre Konvansiyonu ile Yabancı Hakem Kararlarının Tanınması ve Tenfizine İlişkin 1958 New York Konvansiyonu'nu* da onaylamıştır. Bu antlaşmaların dışında Türkiye, taraf olduğu yatırım uyuşmazlıklarının milletlerarası tahkim yolu ile çözümü konusunda da ICSID olarak anılan ve 1965 yılında Washington'da imzalanan *Devletler ve Diğer Devletlerin Vatandaşları Arasındaki Yatırım Uyuşmazlıklarının Çözümlemesi Hakkında Konvansiyon'a* 1988 yılında taraf olmuştur. Enerji Şart Sözleşmesi ve eklerini 2000 yılında onaylamış ve 1999 yılından itibaren mevzuatımızda gerekli değişiklikleri yapmıştır.

Tahkim yargılamasında, yargılama süresinin kısalığı, hakemlerin konu üzerindeki uzmanlıkları, taraflarca tahkim yerinin, hukukunun bazı usul işlemlerinin seçilebilmesi ve azaltılması, tahkim yargılamasının

tercih edilmesini etkileyen önemli faktörlerdir. Diğer önemli bir husus da tahkim kararlarının yabancı ülkelerde tanınması ve icrasının kolay olmasıdır.

Taraf olduğu antlaşmalar ve düzenlemiş olduğu yasal mevzuatı ile “milletlerarası tahkim kavramını ve uygulamalarını” benimseyen Türkiye, tahkim yargılamasına karşı kuşkuğunun tamamen ortadan kalkması için mümkün olduğu ölçüde devlet yargısının müdahalesini azaltmıştır. Milletlerarası Tahkim Kanunu'nu ve gerekli mevzuatı düzenlemiş olmasına rağmen uygulama bakımından milletlerarası tahkim yargılamasında merkez haline gelmekte çok etkili bir ilerleme gösteremediği görülmektedir.

KAYNAKÇA

AKINCI, Z: *Milletlerarası Tahkim*, 2. b. Seçkin yayıncılık, Ankara 2007.

KALPŞÜZ, T: İsviçre Hukukunda Milletlerarası Tahkim, Milletlerarası Tahkim Konusunda

Yasal Bir Düzenleme Gerekir mi? Sempozyum Bildiriler Tartışmalar.11 Nisan 1997. C.II.

KURU, B : *Hukuk Muhakemeleri Usulü*, 6. Baskı, İstanbul 2001

NOMER, E/EKŞİ, N/GELGEL,G: *Milletlerarası Tahkim Hukuku* 5. b, Beta, İstanbul 2016. C.I.

NOMER, E: *Devletler Hususi Hukuku*, İstanbul 2000

PEKCANITEZ, H/ATALAY,O/ÖZEKEZ, M: *Medeni Usul Hukuku*, 2. Baskı, Seçkin, Ankara 2001

SADRULEŞRAFİ, A: *Türk Milletlerarası Tahkim Kanunu'na İlişkin Düzenlemeler ile Uygulamalar Hakkında Görüşler*, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. Cilt 9, Sayı: 1, 2007

ŞANLI, C: *Uluslararası Ticari Akitlerin Hazırlanması ve Uyuşmazlıkların Çözüm Yolları*, İstanbul 2001.

24 Nomer, s. 578

25 Nomer/Ekşi/ Gelgel, s. 67